

VECKOBLADET

Nr 29 webbform

081010

Kulturtips

ELDKVARN

Picknickteater på Victoria 8-11 oktober kl 19.30

[Läs mer](#)

Energikick

En relationskomedi om klimatförändringarna skriven av August Lindmark, utifrån en serie klimatartiklar som författats av Johan Ehrenberg. På Västrahamnteatern 8 oktober - 23 oktober.

[Läs mer](#)

Kino - Salome av Strauss

11 oktober kl.19.00, The Metropolitan Opera via satellit på Kino i Lund

[Läs mer](#)

Läs om hela kulturcentralens [utbud](#)

Skolpengen

Hör upp nu allihop och särskilt politikerna i s, v, mp och sd!

Direkt skolpeng stjäls från dem som behöver den och ger till dem som redan har tillräckligt.

När en elev flyttar från sin skola straffas kamraterna. Pengarna fas ifrån dem, fast kostnaderna inte minskar.

När en elev flyttar till en skola får de nya kamraterna pengar fast det inte behövs. Kostnaderna stiger ju inte för att det blir 28 i stället för 27 i klassen

Pengarna tas från dem som behöver den och ges till dem som redan har nog.. Detta är det ena grundfelet med direkt skolpeng.

Det andra grundfelet är att förändringar under läsåret inte kan förutses. Skolan drabbas (eller välsignas) från en dag till en annan. Planering av lokaler och lärartjänster blir skakig. Skolan måste kanske hålla pengar i reserv.

Värst blir effekten på gymnasiet. De olika programmen skiljer sig, både när det gäller gruppstorlek och undervisningsmaterial.

När en elev flyttar från en utbildning där gruppen är liten och utrustningen dyr slår det särskilt hårt. Det kan leda till att verksamheten inte blir möjlig att finansiera. Skolan kommer att gå med underskott.

Skolpeng på gymnasiet

Samtliga fackliga organisationer som är verksamma på gymnasiet (de är 8 stycken, från

Lärarnas riksförbund, Lärarförbundet och Skolledarförbundet till Kommunal) protesterade när förslaget till direkt skolpeng presenterades.

De påpekade att grupperna är fasta även om elever i gruppen försvinner;
att en ständigt föränderlig situation uppstår i en verksamhet som kräver stabilitet och långsiktighet;

att administrationen blir densamma eftersom alla administrativa krav ligger kvar;
att förslaget drabbar undervisningen eftersom den enda kostnad som kan minskas är undervisningskostnaden och att denna kan minskas enbart genom en ökning av gruppstorleken;

att detta påverkar gymnasieskolornas kvalitet negativt;
att skolbibliotek, elevvård och annan service drabbas av förslaget;
att direkt skolpeng särskilt drabbar eleverna på yrkesinriktade skolor;
att direkt skolpeng syftar till en nedskärning av gymnasieskolornas ekonomi;
att direkt skolpeng innebär en omfördelning från elever som behöver resurserna till ett fåtal elevers lyxkonsumtion;

att förslaget är kortsiktigt eftersom ett framtida system med frisök kommer att innebära att kommunerna inte får ha egna resursfördelningsförsök;

att förslaget strider mot FN:s barnkonvention eftersom det innebär en försämring för barnen;

att direkt skolpeng sänker kvaliteten på gymnasieskolorna i vad som hittills varit en av Sveriges bästa skolkommuner!

Finns det någon som tror att de borgerliga skolpolitikerna lyssnade? Naturligtvis inte. De är dummare än tåget eller till och med aktiespekulanterna. De skiter väl i om de har alla yrkeskategorier i gymnasieskolan mot sig! Det krävs ett totalhaveri för att de ska förstå.

Finns det alternativ?

Visst! Det system för resursfördelning som tidigare tillämpades på gymnasieskolan. Tilldelningen av resurser var volymbaserad. Det innebar att kostnaden för varje elevplats i de skilda programmen räknades fram. Sedan tilldelades skolorna ett belopp som bestod av summan av elever multiplicerad med kostnaden på de program som valts. Det var en enkel och rak metod. Den kan likna skolpengen.

Men sedan skiljer sig volymbaseringen från den direkta skolpengen. I grunden.

Volymbasering innebär att pengarna fördelas till undervisningsgrupperna! Organisationen i skolan blir fast under hela läsåret! Om elever faller bort fungerar undervisningsgrupperna i alla fall som tidigare.

Samtidigt är systemet flexibelt eftersom det varje läsår förändras beroende av antalet elever och deras val.

Ett suveränt system faktiskt, ett system som gymnasieskolorna gillade, ett system som eleverna gillade och ett system med en enkel transparens som till och med en borgerlig skolpolitiker kunde förstå.

Också på grundskolan

Samma system skulle kunna införas på grundskola och förskola. Där är det faktiskt ännu enklare. Volymen utgår ju från en enda sorts elevkostnad, som multipliceras med antalet elever. Summan fördelas mellan de båda skolnämnderna som fördelar den vidare till skolor och undervisningsgrupper. Under läsåret är resurserna fasta. Grupper, lokaler och lärare förblir stabila under läsåret.

Modersmålsundervisningen

Den borgerliga klåfingrigheten saknar gränser. Organisationen för modersmålsundervisningen fungerade utmärkt genom ett system där modersmålsundervisningens rektorsområde administrerade undervisningen för de 2000 eleverna vid de 140 skolenheterna.

Detta system spolades av Lars Hansson, Louise Rehn Wihlborg och Tove Klette. I stället skulle de 140 skolledarna och rektorerna beställa modersmålsundervisning till de egna skolorna.

Detta är rena vanvettslogistiken. All samordning mellan skolorna försvann. 10 till 15 lärare blev övertaliga när antalet undervisningstimmar sjönk med cirka 20 procent. De 2000 eleverna och de cirka 60 lärarna fick olidliga arbetsförhållanden. Den enorma tillgång som kunskapen i alla världens språk innebär för en stad som Lund förslösades hänsynslöst.

En utredning lär planeras till våren. Men systemet måste förändras fortast möjligt. Och vi vet hur det kan fungera. Det gäller bara att annullera beslutet från i våras.

Hög kvalitet i skolan 2007

Nyligen kom skolverkets jämförelsetal för Sveriges skolor 2007. Tabellerna visar att Lund satsar mer än jämförbara städer och landet som helhet på förskola och grundskola, men mindre på gymnasiet. Slutligen visar den att eleverna i Lund hör till Sveriges framgångsrikaste både på grundskola och gymnasium och att Lund har störst andel när det gäller framgångsrik högre utbildning.

Kanske vill den nya majoriteten ta åt sig äran för detta.

Men det är den förra majoritetens skolpolitik som ligger bakom de goda resultaten. Kom ihåg det! Först höstterminen 2007 började de borgerliga nedskärningarna anas. Först våren 2008 fick allmänheten klart för sig vad som väntade på skolområdet. Oron var mycket stor. Och först hösten 2008 slog den borgerliga skolpolitiken igenom fullt ut med nedskärningar, direkt skolpeng och ny organisation för modersmålsundervisningen.

Konsekvenserna av den politiken kommer vi att se i jämförelsetalen 2008. Men de fulla negativa konsekvenserna kommer först 2009, eftersom det är först då den direkta skolpengen har tillämpats under ett helt läsår.

Tyvärr innebär detta också att de skador som borgarna åsamkat skolan kommer att vara märkbara ända fram till 2012-13

Två skolpolitiska mål

1. Avskaffa direkt skolpeng! Inför volymbaserad tilldelning till fasta undervisningsgrupper!
2. Befria rektorerna från administrationen av modersmålsundervisningen! Låt Modersmålsundervisningens rektorsområde sköta den som tidigare!

Två omedelbara skolpolitiska uppgifter

1. Ett förslag till ny skolplan föreligger och ska diskuteras. Majoriteten vill införa direkt skolpeng i skolplanen. Tag vara på tillfället att i alla faser av debatten avslöja hur destruktiv den direkta skolpengen är! För politiker och allmänhet! På möten och i insändare!
2. Utlys ett öppet möte om modersmålsundervisningen där politikerna konfronteras med elever, föräldrar, modersmåls lärare, andra lärare och rektorer! Endast så kan sanningen om modersmålsundervisningen avslöjas.

Gunnar Stensson

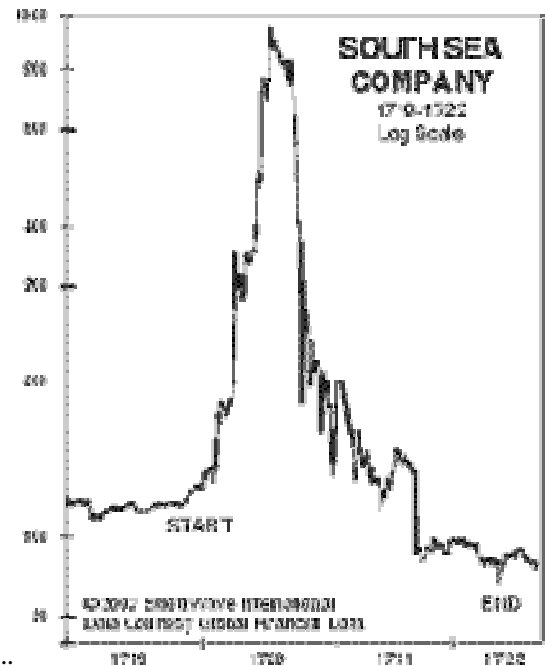
Bubbelekonomi

Den nuvarande kreditkrisen har utlösts av att en finansbubbla brustit. Sådana bubblor är uppenbarligen något annat än de cykliska konjunkturförändringar som annars är typiska för kapitalismen och som är följden av varierande förväntningar på kommande vinster och värdestegringar i framför allt tillverkningsindustrin. När det gäller bubblor är det reala

tillgångar – framför allt i form av villor och kommersiella fastigheter – som ökar i värde. I USA stiger över en längre tid priserna på egna hem i genomsnitt med 3.5 procent om året. En värdestegring därutöver är ”fiktiv”. Om ett hus från ett normalvärde ökar med 100 procent blir sålunda halva värdet fiktivt. Men när in-teckningarna på huset sedan hamnar som säkerhet i finansbranschen – det kallas ”securitisation” – så mångfaldigas det fiktiva värdet genom diverse transaktioner med hävstångseffekt. En analys av bolåneinstitutet Fanny Mae, som nyligen tagits över av den amerikanska staten, visar att hävstångseffekten där kan ha uppgått till 80:1. Transaktionerna äger rum i den del av den amerikanska ekonomin som kallas FIRE – ”Finance, Insurance, REal asset”. FIRE har under de senaste åren svarat för 20 procent av USA:s BNP och 40 procent av vinsterna i hela ekonomin.

Historiska bubblor

Finansiella bubblor är inte någon ny företeelse. Efter kriget mot Frankrike under drottning Annes regering i början av 1700-talet hade England en skuld på 10 miljoner pund. Skulden övertogs av företaget South Sea Company som i gengäld fick en ränta på 6 procent och exklusiva rättigheter till handeln med Sydamerika. Det innebar i princip monopol på slavtransporterna. Eftersom stora vinster förväntades i detta företag stod människor i kö för att köpa aktier. Nyemissioner gavs ut på löpande band. Efter något år visade sig aktierna vara nästan värdelösa och bubblan brast (se fig.).

År 1722 stiftade det brittiska parlamentet en lag – ”The Bubble Act” – som förbjöd åtgärder som syftar till att höja värdet på aktier på ett osunt sätt. Denna lag medförde att bubblor blev sällsynta under en lång tid.

Finanskrisen under 1920-talet hade bubbelkaraktär. När Roosevelt kom till makten 1933 undertecknade han – om än motvilligt – ”The Glass-Steagall Act” som reglerade verksamheterna i banker och andra finansinstitut. Trots denna lag och diverse keynesianska åtgärder för att få fart på ekonomin dröjde det till 1941 innan hjulen började rulla snabbare, som en effekt av krigsekonomin. Från 70-talet började den nyliberala ekonomiska filosofin få vind i seglen och röster höjdes för avskaffande av regleringarna i finanssektorn. År 1999 fattade Bill Clinton det ödesdigra beslutet att upphäva ”Glass-Steagall Act”. Det beredde marken för den spekulationsvåg som följde under 2000-talet. Till råga på eländet beslutade kongressen 2004 att minska kraven på hur mycket reservkapital finansinstituten måste ha.

Dagens bubbla

Jag har föresatt mig att försöka övertyga Gunnar Stensson och Veckobladets läsare om att den ökande ekonomiska ojämlikheten i världen är roten till att vi nu är på väg in i en global depression. Hade allt varit frid och fröjd i världsekonomin om denna bubbla inte tillåtit uppkomma? Min gissning är att bankerna då kanske klarat sig bättre men att depressionen hade kommit redan för några år sedan. Jag upprepar det jag sagt tidigare. För tillväxt i världsekonomin krävs det i dag ett ständigt ökande amerikanskt underskott i utrikeshandeln, finansierat med skuldsättning på individ-, företags och/eller statsnivå.

Vad som än händer i USA under de närmaste månaderna får man hoppas att det sker inom ramarna för de rester av demokrati som fortfarande finns i det landet. Jag har läst på mer än ett ställe att Bushadministrationen hotat treds-kande kongressledamöter med undantagstillstånd

och krigslagar om stödpaketet inte godkändes av kongressen. Krigslagar innebär att kongressen hemförlovas, presidenten får all makt och presidentval uppskjuts tills presidenten finner för gott att upphäva krigslagarna. En amerikansk brigad har kallats hem från Irak för att hållas i beredskap inför eventuella "oroligheter". Nu har paketet godkänts men fortfarande är det Bush som kan bestämma när och om ett läge är kritiskt för landet. Roosevelt valdes om för en tredje mandatperiod när USA befann sig en annan krisperiod. En aningslös amerikansk kongress har gett president Bush carte blanche att bestämma om han också vill ha en tredje period. Om han känner sig sliten är nog Dick Cheney mer än villig att styra landet från sin bunker.

Erik Kågström

I kristider

Finanskrisen rullar vidare. Bland försöken att göra något åt det hör vi nu från London att man nationaliserar banker med stöd av både Labour och Tories. Så långt har det alltså gått. Men det kommer ju inte att stanna vid det när nu ett långlivat tabu är brutet. Det räcker väl inte med banker, vad sägs om försäkringsbolag (Skandia!) eller för den delen biltillverkare (Volvo!). Nu sitter reportrarna och skriver tårögda reportage om hushåll där båda har satt sin lit till Volvos trygga famn. Ledarskribenterna fyller på med uppmaningar till politikerna att handla. Tja, hur då? Jag vet inte. Volvo personvagnar har i regi av ägaren Ford sysslat med att leverera tunga, dyra, bensinslukande bilar till framför allt USA, ett land som konsumerar på krita. Att det har varit en mindre hållbar affärsidé har stått klart i åtminstone fem år. Och i åtminstone fem år framöver kommer de friställda Volvojobbarna inte att kunna återvända. Å andra sidan har många av dem inga särskilda yrkeskunskaper, de har jobbat med att skruva fast en list eller lyfta in en dörr.

Hade Marx rätt?

Men vad behöver landet? Jo, produktion förstås, men till samhällets bästa. Även i fortsättningen behövs väl en del bilar, men inte alls så många och kanske av annan sort. Vi behöver rälsfordon och järnvägar och rentav mopeder. De friställda kanske kan få jobb i Kalmar, Västerås, Uppsala, Huskvarna, Varberg? Kan det ske i privat regi, finns det omdöme, riskkapital och tålamod för sådant? Jag tror inte det. Det måste väl vara dags för Keynesianism och planekonomi att återkomma.

Som en skribent i torsdagen Guardian uttrycker det: så intressant att det skulle bli USA:s lågbetalda och inte så kreditvärdiga underklass som skulle störta finanskapitalet. Det blev inte på det sätt Marx hade tänkt sig, men i alla fall! Jag tror jag får försöka leta upp Kapitalet av Marx i utgåva från Bo Cavefors förlag hemma i hyllorna. Jag är rädd att den råkat i vangömma, men jag minns tydligt att den hade ett rätt omslag. Och kanske skulle jag ta en tur till Stadsbiblioteket på lördag och läsa vad Proletären har att säga?

Ska vänstern vara med?

"Vänstern måste vara med" är rubriken på torsdagens huvudledare i Aftonbladet, signerad Olle Svenning. Det hela föranledes av Mona Sahlins proklamation att nu ska miljöpartiet och socialdemokraterna jobba ihop i tio år, bilda regering mm, allt utan vänsterpartiet. Vad som anförs är vänsterpartiets ovilja att binda sig till regeln om budgetöverskottet. Min gissning är

att (s) i finanskrisens spår själva kommer att tvingas bryta mot den självpåtagna begränsningen. Det här kan mycket väl bli slutet för Mona Sahlin som partiledare. Missnöjet har ju hela tiden legat och pyrt och bara väntat på tillfälle att slå ut i öppen låga. OK, det ska kanske inte en utsocknes blanda sig i. Jag säger som Thomas Östros: vi får vänta tills de är klara med den interna processen.

Gud och Mammon

Det har utbrutit diskussion om den utvalde nye rektorn för Lunds universitet, Per Eriksson. Han är aktiv i pingströrelsekretsar och läser Bibeln varje dag. Det är väl inget fel, religionen är människors privatsak. Det märkliga var att han lyfte fram det i Sydsvenskans intervju. Jag tycker därmed som Anders Ekström att det är inget fel att som några naturvetare gjorde: fråga honom om hans hållning i kritiska frågor. Vår nuvarande rektor Bexell är för den delen prästvigd, men det är ju i f.d. statskyrkan och det vet vi väl alla att det är helt ofarligt. Det är känt att inga av universitetets lärare är så förfarna i konsten att manövrera inom universitetspolitiken som teologer. Det får de förmodligen lära sig redan i grundkurserna. Klart att de väljs till dekaner och rektorer.

Ja, se pengar

Nej, det intressanta med den nye rektorn är hans förmåga att få fram pengar, det som universitet behöver mest av allt. Som rektor för Blekinge Tekniska Högskola var han en överdängare i det, de simmade i statliga pengar och industrikontakter, medan gamla trötta universitet som Lund satt på svältkost. Jag är inte främmande för tanken att Lund behöver lite mer pengar och näringslivskontakter, men frågan är hur långt det ska gå. Blekinge var ju ett specialfall, med låg andel högutbildade och med hög arbetslöshet. Det fanns (finns?) dock tendenser till att högskolan där blev en leverantör av kanonmat till Eriksson och telefonoperatörerna i Karlskrona. När sen inte elevunderlaget räckte var så vitt jag kunde se högskolan ledande i att fylla på med systematiskt rekryterade utländska studenter från Pakistan etc. Det kan väl vara bra det också, i måttlig skala, men visst har det mera liknat en affärsidé. Men här är jag kanske bara avundsjuk mot en expansiv släkting på landet. Självt är jag delvis uppväxt i Jönköping och vet att ingen kyrkobyggnad var så välfinansierad och stor som den pingstvännerna uppförde vid Västra torget. Frikyrkofolket är duktiga på sånt.

Som Vinnovachef har väl Eriksson varit rimligt framgångsrik t.ex. i aktionen att peka på hur Sverige halkat efter forskningsmässigt när man jämfört med den framgångsrika finska politiken.

Sida vid sida

Jag har bara goda erfarenheter av samarbete med Per Eriksson. På 80-talet kunde vi ibland stå på Mårtenstorget sida vid sida vid Krognoshuset. Han var som tekniker ansvarig för ljudet på framträdanden från Pingstkyrkan med sång och musik. Självt var jag inte sällan konferencier på appellmöte med Röda Kapellet.

Nu är vi ibland flera som vill vara på Mårtentorget och polisen ger oss då tillstånd att hålla möte samtidigt. Det var inga problem, vi kom överens och tog det i omgångar. En omgång "Bandiera Rossa" och "Enhetsfrontssång" följt av en omgång "Ovan där" och "Löftena kunna ej svika". Världslighet och andlighet, Djävulen och Gud i bästa samförstånd. Varför kan inte alla konflikter lösas så? Eriksson är välkommen åter till Lund men vi som bryr oss om universitetet kommer nog att bevaka så han inte säljer ut oss.

Lucifer

Nyhet och icke-nyhet

Veckans politiska nyhet är att socialdemokraterna siktar på att bilda regering med miljöpartiet efter nästa val. Över detta är min partiledare Lars Ohly så upprörd att han kallar det "ett historiskt misstag". Enligt min åsikt så borde han redan förra veckan deklarerat att vänsterpartiet inte längre kan föra seriösa politiska diskussioner med s.

Anledningen till detta är helt enkelt förra veckans icke-nyhet att s vill ratificera Lissabonfördraget utan att villkora detta med garantier för att man kan bevara de svenska arbetsmarknadsreglerna. Efter att s accepterat ett uttunnande av det offentliga inflytandet i Sverige under många år av privatiseringar, avregleringar och försämrad välfärd så är arbetsmarknadsreglerna snart det enda som finns kvar av den vanlige löntagarens skyddsnät mot en allt girigare kapitalism. Detta är dessutom ett område där oppositionen kunde haft makt, om en samlad opposition i riksdagen sagt nej så hade Sverige inte kunnat ratificera fördraget.

Kan det finnas någon viktigare politisk fråga som rättfärdigar att man vill samarbeta med s i en regering? Mitt svar är nej om man håller sig på den principiella nivån. Naturligtvis kan det finnas det på andra områden som plånboksfrågor, kanske man kunde ha höjt någon ersättningsnivå med någon procentenhet.

Men en politik som helt förlorat den principiella dimensionen blir lätt ganska trist. Enligt min åsikt så är arbetsrätt en principiellt viktig fråga. Den fråga som anges som skäl för att s inte kan samarbeta med v, "att v inte accepterar en ansvarsfull ekonomisk politik som t ex budgettak" framstår i jämförelse som rena tramset. Om man ser till de politiska besluten över världen de senaste veckorna med anledning av det som brukar kallas finanskrisen men kanske mer rättvist borde kallas girighetskrisen så blir det ännu tydligare att detta argument inte är sant. USA och Island förstatligar bankerna och England och Tyskland meddelar att det inte finns något tak för dessa staters insatser för att rädda banksystemet.

Politiska principer står inte högt i kurs för dagen, kanske är det naivt av mig att hoppas på något annat inom vänsterpartiet men den nästan totala bristen på kritik mot socialdemokraternas svek i arbetsrättsfrågan gör mig besviken.

Göran Persson

The fall of the American Wall?

Länge såg den ekonomiska situationen ut som om det bara fanns vinnare. Många fick låna, även fattiga, och de rika fick bonusar, utan att behöva ta ekonomiskt ansvar. Så hann verkligheten till slut ifatt även Wall Street, som den en gång gjorde med Sovjetunionen och Berlinmuren. Den gamla ryska överbyggnaden ligger nu på historiens skräphög, medan basen finns kvar. Den har fått en ny överbyggnad, inte helt lik men inte heller helt olik den gamla.

Hur blir det i USA?

Under det kalla kriget hade vi två supermakter som försökte dela upp världen i intressesfärer. Ryssland tvingades att ge upp sin supermaktsställning för 25-30 år sen. Är det äntligen dags för USA att göra detsamma nu, efter sammanbrottet på Wall Street?

Visst skulle amerikanerna behöva både mer glasnost och perestrojka, men hur mycket öppenhet och ombyggnad blir det? Hur mycket uppgörelser med det förflutnas ekonomiska vanstyre och ideologiska förblindelser kommer vi att se?

Nästa amerikanske president kommer knappast, ens om han vill, att kunna satsa på att USA ensidigt ska kunna bestämma världens dagordning och intervensera militärt när och var man så behagar. Unilateralismens tid måste rimligen vara förbi. USA:s nonchalans mot globala frågor som klimathotet måste höra till historien.

Om man inte längre kan matcha en världsimperialistisk ambition med motsvarande ekonomiska styrka, har man inte längre samma behov av ideologisk legitimering för att agera världsfrälsare. Ryssland behöver inte längre kommunismen för att motivera sina ambitioner att dominera sin omgivning. Det räcker med vanlig nationalism, och det är ju i alla fall ärligare. Världen är inte kvitt stormakterna, men de är mera jämstarka. USA kan lugnt tona ner fraserna om en historisk mission för den egna nationen, som Ryssland har gjort.

Nyliberalismen till skräphögen

De nyliberala kraven på att det ekonomiska livet ska tillåtas sköta sej själv utan samhällelig reglering, och den ekonomiska eliten tillåtas agera fritt utan att ställas till ansvar, de kraven är svåra att hävda idag, precis som motsvarande krav blev omöjliga att försvara för den dåvarande sovjetiska politiska eliten. Finanskrisen innebär däremot uppenbarligen inte kapitalismens fall, lika lite som Sovjetkommunismens fall innebar att den ryska staten upplöstes. Större delen av den amerikanska ekonomiska eliten sitter säkert kvar i sina maktpositioner, precis som en stor del av den ryska statseliten gjorde vid konvulsionerna där.

Men hur mycket ideologisk omställning blir det? Att det har tagit emot att anta krispaketet i kongressen är ju inte konstigt, men hur mycket slutsatser kommer man att dra av att det har varit nödvändigt för Bush och för kongressen att konstruera ett sådant paket? Det innebär trots allt ett de facto erkännande av att ekonomiska institutioner inte bara är privatekonomiska angelägenheter, utan att de är samhällliga institutioner som det är väsentligt att de kan fungera oavsett hur det för tillfället ser ut på finansmarknaden. Att hävda att marknadsekonomin klarar allt, måste rimligen bli svårare också i USA.

Förtroendekris

En samhällsresurs som inte har ingått i de ekonomiska kalkylerna, ett kapital som det har varit fritt att förlösa utan att någon bokför det, är människors förtroende för varandra. Det går inte att lagstifta mot girighet, men det går att ändra spelregler. Det går i viss mån också att legalt beivra bedrägeri, även om man inte kan förutse vilka nya former av bedrägligt men legalt affärsbeteende som kommer att uppträda när de gamla avslöjats.

Hur kommer de fördjupade förtroendeklyftorna i USA att utvecklas? Hur går det för dem som lurats på sina bostäder? Alla de som håller på traditionella amerikanska värden, och menar att storfinansen själv ska lösa sina ekonomiska problem, hur kommer de att förhålla sej politiskt framöver? Vad kommer nästa president och kongress att göra för att höja förtroendenivån i samhället igen?

Hur går det för konsumismen, vår tids mest dominerande religion, när det blir svårare att konsumera för lånade medel? Om shopping inte längre kan vara livets mening, vad är det då? Insikten att vårt klot är ändligt bör ha en chans att kunna spridas, men vad kommer man att dra för slutsatser? Att vi måste samarbeta om gemensamma lösningar, eller att det gäller ännu mera än förr att ta för sej och köra iväg andra, i gammal känd vilda västerstil?

Kan det komma ut något ytterligare av den här konvulsionen, än att USA får hjälp på traven med att ställa om sej till en mindre arrogant och mer realistisk stormaktspolitik? För amerikanerna återstår det i vilket fall som helst att lyfta fram och utveckla andra sidor i sin kultur än dem som republikanerna så energiskt har drivit till sin spets.

Lars-Åke Henningson

Från VB:s fordonsindustriellt sakkunnige:

Bilhatarens julafton

Onsdag 8 oktober var en glädjens dag. Volvo Personvagnar varslade 3 300 anställda utöver de tidigare. Nu gällde min glädje inte i första hand de berörda. Det är tvärtom synd om personer som kanske måste gå ut i arbetslöshet, med alla påfrestningar som det innebär. Det väsentliga är förstås att jättevarslet vittnar om djup kris för ett företag och en bransch som jag önskar allt ont.

Tre argument

Personer som är kritiska mot bilar och bilism brukar nästan enbart framföra miljöargument i allmänhet och numera klimatargument i synnerhet. Det är mycket relevanta argument. Problemet är bara, ur mitt perspektiv, att det kan finnas svar på vissa av dem, om än inte alla. Blyet togs bort ur bensinen, avgaserna blev betydligt renare genom katalysatorerna, diesebilarna har fått partikelfilter och några miljöhot har därmed reducerats. Koldioxiden är förstås svårare att göra något åt och det är lätt att hitta svagheter hos alla alternativ som har föreslagits: el, biogas, etanol, metanol, väte, men med tanke på alla miljarder som nu pumpas in i forskning kommer säkert utsläppen att minska, åtminstone per fordon.

Mina huvudinvändningar mot bilen har tre andra dimensioner, varav två rationella. Den första är att bilismen är individualiserande. Jag tror på kollektivet (vilket borde vara självklart för en socialist) och därmed på kollektivtrafik och andra kollektiva lösningar. En poäng med kollektivtrafiken är att den för, ja ibland tvingar människor samman. Kollektiva rutiner skapar ett kollektivt tänkande, vilket är ett specialfall av Marx tes om människans samhällseliga vara. Bilisten finner egoistiska lösningar på problem som är gemensamma.

Det andra är att bilen förstör våra städer, inte primärt genom sina utsläpp utan genom sin blotta existens. Den tar plats och skapar därmed utglesning, den föranleder på grund av olycksriskerna en trafikseparering som gör staden ful och opraktisk för den som inte själv kör. Och så det tredje argumentet. Jag gillar tåg, av starkt rationella motiv men även av en irrationell böjelse. Bilen konkurrerar med tåget och är därmed dess fiende.

Två blindspår

Krisen för Volvo och hela branschen kan nu göra att fler börjar ifrågasätta bilen som sådan. Närmast till hands ligger förstås att söka enkla lösningar. Enklast är det som bland annat s och v föreslår: att staten ska försörja och vidareutbilda de anställda så att de kan börja göra bilar igen när krisen är över. Svagheten är förstås att krisen sannolikt inte kommer att gå över för de svenska tillverkarna. Vi (?) minns varvskrisen, och jag själv minns särskilt hur Jörn Svensson (v) talade om att varven var livskraftiga på längre sikt och att de nu gällde att överbrygga krisen i god keynesiansk anda. Hans och andras argument tog skruv och Kockums byggde med statliga stödpengar enormt avancerade tankbåtar för flytande gas. Som sen låg och rostade ett par år innan de slumpades bort.

Andra försvarslinjen är forskning. Nu ska det konstrueras lätta, klimatsmarta bilar som folk efterfrågar. Det hade möjligen varit en framgångslinje för tio år sen, när Anna Lind som miljöminister ville ändra tjänstebilsbeskattningen så att den premierade små, bensinsnåla bilar. Det initiativet stoppades som bekant av de breda gossarna i Metall, i maskopi med ledningarna i Saab och Volvo. Nu ligger andra tillverkare fem år före eller mer, och det är ett ointagligt försprång. När det gäller bensin- och dieselbilar tänjer sej de svenska tillverkarna till det yttersta för att få ner utsläppen till 129 eller 119 g/km, och säger att de ska lyckas om de får tid på sej till 2015. Men EU har fastställt gränsen 85 g/km från 2020 och dit är det bara elva år. Och de alternativa drivmedlen är minst lika långt borta. Biogasen räcker inte

eftersom svenska folket inte skiter tillräckligt för att producera nog med rötslam, etanolen är körd, en liter metanol tycks komma att kosta 10 kr före skatt, jordens litiumreserver räcker inte för att tillverka alla de effektiva batterier som skulle behövas och varifrån ska elen komma för att spjälka vatten till vätgas?

Vi får hoppas att förnuftet i kombination med finanskapitalets allmänna kris stoppar oss innan vi kommer alltför långt in i återvandsgränderna.

Forts. i nästa nr

Gunnar Sandin

